

Görüşler

№ 2070

ADANA HAKEVİ

KORKMA SONMEZ BU ŞAFAKLARDA YÜZEN AL SANCAK,
SONMEDEN YURDUMUN ÜSTÜNDE TÖTEN EN SON OCAK.
O BENİM MİLLETİMİN YILDIZIDIR PARLAYACAK,
O BENİMDİR O BENİM MİLLETİMİNDİR ANCAK.

MEHMET AKİF

Adananın tarihi büyük
bayrağı Saat kulesi ile
Ulucmi arasına
çekilirken...

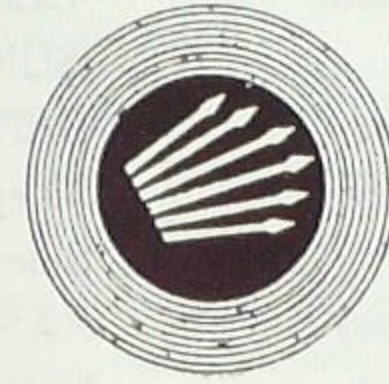
SAYI: 30

I. KÂNUN 1940

Görüşler

ADANA HAKEMİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI: 30 I. KÂNUN 1940

5 Kânunusani
Adanamızın Kurtuluşu (Şiir)
İsrafin Cinayet Olduğu Günler
Mağosa'yı Tavaf
Murad
Namık Kemal
Hayalimdeki Kuş (Şiir)
San'at ve Muhiti
Dualardan (Şiir)
Namık Kemal
Dinleyişler (Şiir)
Mehmed Çavuş
Gremer Terimleri
Heykelin Gözyaşları (Şiir)
Ömür (Nesir)
San'atkârlarımızı Koruyalım
Bir Çocuk (Şiir)
O Mes'ut anı Bekliyorum
Bir Tenkid Münasebetile
İztirap (Şiir)
Zeynep Kazmada (Hikâye)
Bir Masalın Hatırası (Şiir)
Bozkurt Yavrularının Türküsü (Şiir)
Halkevi Faaliyeti
Halkevleri Dergileri

GÖRÜŞLER
Cemal Oğuz ÖCAL
VEHBI EVİNÇ
KEMAL SADIK
Arif Nihad ASYA
AYDIN MUHTAR
Hamid Salih ASYALI
VAHİDE BİRKEN
RASİM GÖKNEL
TEVFIK CAN
İBRAHİM ZEKİ
KERİM KIZILKAYA
MUSTAFA BAKŞI
Şükrü Halil TUĞAL
Salih Kemal BOĞA
CENGİZ TURHAN
ŞÜKRÜ ENİS
SAİT ÖZCAN
Süleyman Şahin TAR
Süleyman Şahin TAR
RASİM GÖKNEL
MUSTAFA DEMİRKIRAN
Cemal Oğuz ÖCAL
.....
.....

5 Kânunusani

MÜNASEBETİLE

Hemşerilerimizle Bir Konuşma

Bugün Kurtuluş Bayramımızdır. Gül, eğlen; bayram yap! Gülmek eğlenmek bugün hakkınızdır. Bakıyorum da Mehmedçikler geçerken göğüsleriniz kabarıyor, gözleriniz sevinç yaşlarla yaşıyor. Seviniz ve bu günleri gördünüze şükrediniz!

Yalnız niçin bayram yapıyoruz diye hiç kendi kendinize sordunuz mu?.. Neden sevindiğinizi düşündünüz mü?

19 yıl evvel bugündü. Siz belki doğmamıştınız, belki emekliydünüz, belki de delikanlı idiniz, bilmiyorum. Başlarına gelen büyük bir felâketi dişlerle parçalayıp atan o günün bütün Adanalıları sevinmişler, o gün böyle bayram yapmışlardı.

Hemşeriler! 5 Kânunusani, Adana sahifelerine Adanalı kanile yazılan ölmez bir tarihtir. Mukaddestir, yüce bir emanettir. 5 Kânunusani; tarihte görülen kahramanlıkları gölgede bırakan bir kahramanlık gündür; sevin, bayram yap. Fakat mânâsını anlayarak yap!

5 Kânunusani; o gün Türk çocuğu toprağına bağlı kalmak isteyen her millete kanlı bir ders vermiş, şerefile yaşamak isteyenlere örnek olmuştu.

5 Kânunusani; Türk milletinin boynuna hayvanlık halkasını geçirmek isteyenlere Adanalıların vurduğu mukaddes tokattır.

Evet; **5 Kânunusani** Türk milletini kendi öz toprakları üzerinde köle yaparak kendileri ağa yaşamak isteyenlere karşı açtığı Büyük İstiklâl Savaşının ilk muvaffakiyetidir.

Türk genç! Sevin bayram yap!

Fakat şunu iyi bil ki 19 yıl evvel suratına yediği tokatın tesirile sersemliyen kudurmuşlar, sendeliye sendeliye inine kadar çekilmişti. Ve o gündenberi düşmanla beraber bütün dünya da hak vermişti ki Türk toprakları; ona saldırmak isteyenlerin mezarı olacak, ona dikilecek gözler oyulacaktır.

Fakat arkadaş! "Su uyur düşman uyumaz,, derler; yirmi sene sersem yaşamış bu kudurmuşlar, bu günlerde yine ayaklarının üzerine kalkmış bulunuyorlar. Hepiniz biliyorsunuz, gazetelerde okuyorsunuz: Bir senedir büyükler küçüklere saldırmaya, topraklarını, çiğnemeğe, şeref ve haysiyeti ayakları altına almağa başladılar. Ama "ben kuvvetliyim bana kimse bir şey yapamaz,, diyeceksin. Evet haklısın. Fakat şunu da iyi bilelim ki düşman kıramadığı eli öpmeyi de bilir; yaklamak istediği ars-lana kapan kurmağı da iyi becerir. Elin oğlu ne yamandır! Y a k a l a n m a k istemiyen ata evvelâ avucunda yeşil ot uzatır, sonra yavaş yavaş boynuna yuları geçirir ve istediği yere götürür. Tatlı dille evine kadar girer, ocağına incir diker.

Artık bizim ötedenberi bildiğimiz ahlâk, namus, insanlık kaideleri onların yanındır zekâ, beton, demir, tayyare tanktır. Hakkın varsa, fakat kuvvetsizsen haksız çıkarsın. Kuvveti olan haklı, kuvvetsiz olan haksızdır.

Barışık olmak, başkalarının topraklarında gözü olmak ta bugün para etmiyor.

Bugün dünya kör döğüşü içinde çalkanıyor. Milletler milletlerin boğazına sarılmışlar; sen çalışacaksın ben yiyeceğim. Sen işliyeceksin ben keyfime bakacağım diyorlar.

Peki; "ne yapmak mı lâzım,, diyeceksin?

Onu 19 yıl evvel sana baban, büyük baban öğretmiştir. 5 Kânunusaniyi emanet bırakmıştır. O, mukaddes bir kitaptır; oku, ölüncüye kadar elinden düşürme, oku! Ve Âşıkı olduğumuz ocağımızı, Türkiyemizi ölünceye kadar müdafaa et!

Bugün sevin, gül, eylesin!

Fakat 5 KÂNUNUSANI den başka 5 Kânunusani yaptırmamak için; babalarımızın kanile sulana sulana yeşillenen bu ovalar bir kere daha yabancı ayağı görmemek için;

H A Z I R O L!

"Görüşler,,

Yeni Halkevi Reisimiz

Evimizin Reisliğine yeni intihap edilen Adanamızın değerli gençlerinden Dr. Kemal Satır'ı tebrik eder, çalışmalarında muvaffakiyetler dileriz.

GÖRÜŞLER

"Adana,, mızın Kurtuluşu

Çiğnedi öz vatani yüz binlerce kadana,
Geçti kâfir eline: "Antep,, , "Maraş,, , "Adana,, !..
Soran yok hesabını dökülen mâsum kanın,
Durulur mu önünde hiç şahlanan "Seyhan,, in?..

* * *

"Fransız,, la, uşağı kudurmuştu pek yaman,
Hiç kuduran köpeğe vermek olur mu aman?..
Geçirenler eline balta, kürek, kazmayı;
Öğrettiler tarihe "Altın Destan,, yazmayı!..

* * *

Coşarsa, yiğitlerle, şanlı Toros dağları;
Yaşatmamak olur mu eski parlak çağları?..
Ağartanlar Türklüğün kararan yıldızını,
Şerefli geçmişinden alıyordu hızını!..

* * *

Masal kahramanları ders aldılar bu cenkten,
Bayraklar renk aldılar bayrağımdaki renkten...
Ey hemşerim unutma, yavuz Türkmen Kızını,
O dindirdi eriyle bağındaki sızını!..

* * *

Olmasaydı "Seyhan,, lı Türkte kendine inan,
Çıkar mıydı bağından: "Kasım Hoca,, yla, "Sinan,, ?..
Güvenince içteki o kopmaz, kutsal bağa,
Hârikalar yaratır: "Saim,, le, "Emin Ağa,, !..

* * *

Çıkar erler kapınca silâhını dağlara,
Armağandır bu vatan şehitlerden sağlalar!..
İşte böyle kurtuldu koçlar yurdu "Adana,, ,
Benden selâm ve saygı "Bugün,, ü yaratana!..

Adana — 5 İkinci kânun 1941

Cemal Oğuz ÖCAL

İsrafın Cinayet Olduğu Günler

Yazan : **VEHBI EVİNÇ**

Her sene olduğu gibi bu sene de yurdun her tarafında millî tasarruf ve iktisat hakkında hararetli tezahürat yapıldı. Her zaman tekrarladığımız bu güzel adeti; bu yıl dünyanın tehlikeli manzarası karşısında daha canlı ve alâkalı bir şekilde yaşadık. Millî dâvalarımızın başında gelen artırma ve yerli mallar savaşında üzerimize aldığımız vazifenin büyüklüğünü, ehemmiyetini şimdi her zamandan daha uyanık bir şuurla idrak etmiş bulunuyoruz.

Dünyanın bugünkü durumundan aldığımız dersler açıkça gösteriyor ki milletlerin hayatında en ziyade güvenilen kuvvet iktisadî üstünlüktür. Siyasî otorite, iktisadî sahada ileri ve millî birliği kuvvetli devletlerin elindedir. Bu hakikatı çok iyi bilen büyük milletimiz onbir yıldanberi Cumhuriyet Hükûmetinin açtığı bu hayatî yolda, millî ekonomi savaşında hergün bir az daha enerjisini artırarak ilerlemektedir.

Tasarruf ve yerli mallar haftasının manâsı büyüktür. Milletçe ilerleyişin hızını yıldan yıla biraz daha arttırmak ve diğer milletler arasındaki şerefli vaziyetimizi bir kat daha kuvvetlendirmek için çalışıyoruz. Kuvvetli olmak ve refah içinde yaşamak için çalışıyoruz.

Bugün, yeryüzü milletlerine şöyle bir göz atıldığı zaman görülür ki, Türkiye Cumhuriyeti, millî birliğiyle, yenilmez ordusile, iktisadî varlığının üstün kudretile en mes'ut ve en emin bir devlet halindedir. Millî birliğin ve yaratıcı Türk başarıcılığının kadir elile kurulan bu devlet istikbalde de bu şerefli ve müstesna vaziyetini muhafaza ettirecek ve hatta daha üstün bir tekâmüle ulaşacaktır.

Geçen cihan harbinde müstakil ve millî iktisattan mahrum bulunan Osmanlı imparatorluğunda milletin çektiği sıkıntıları düşünecek olursak bugünkü vaziyetimizin mükemmeliyetini daha iyi anlamakta güçlük çekmeyiz.

Osmanlı rejiminde millî ekonomimiz tamamen yabancıların elinde idi. Aldığımız çok, verdiğimiz pek azdı. Bu yüzden pa-

dişahların yabancı devletlere yaptığı borç, milyonları tutuyordu. Cumhuriyet Hükûmeti, yıllardanberi sadece bu borcu ödemekle kalmamış, vatanda canlı bir millî iktisat hamlesi de yaratmıştır. Artık bizim de adı anılır derecede millî bir ekonomimiz vardır ve her anda inkişaf yolundadır. Bugün geydiklerimiz, kullandıklarımız kendi fabrikalarımızın mahsulü, yediklerimiz kendi topraklarımızın yetiştirdiğidir. Esasen çok zengin ve bereketli bulunan topraklarımızdan azami randımanı almak ve mahsüllerimizi harice de sevkederek zenginleşme yolunu, refah yolunu tutmak suretile büyük milletimiz kendine düşen vazifesini yapmaktadır.

Harp içindeki ulusların sıkıntılı ve acıklı halleri gözümüzün önündedir. Dünya bu halde iken biz kendi vatanımızda kendi yağımızla kavrulur bir vaziyetteyiz ve hariçle de ticarî münasebetlerimizi genişletmiş bulunuyoruz.

Bugün çiftçilerimize, sanayicilerimize, işçi ve esnafımıza düşen vazifeler her zamandan daha çok büyüktür. Millî istihsalerimizi inkişaf ettirecek olan bu unsurların çalışmalarında göstereceği büyük semereler millî iktisadiyatımızı bir kat daha canlandırmış olacaktır.

Ulusal ekonomi ve artırma haftasının ikinci manâsı; israf la mücadele etmektir. İsrâf her zaman tehlikeli bir hastalık olmakla beraber, bugün için vatana bir hiyanettir. İsrâftan kaçınmak bugün en büyük bir müdafaa borcu sayılır. Mevcud mal stoklarımızı artırmak, daha çok mal yetiştirmek nasıl bir vatan borcu ise, onların lüzumsuz ve manâsız yere eksilmesi, lüzumsuz yere israf edilmesi de o derece büyük bir bozgunculuktur. Her vatandaş bu hususta kendine düşen vazifeyi unutmuyarak âzami derecede tutumlu ve ihtiyatlı hareket etmelidir.

İdeal vatandaşın bir vasfı da, ihtiyacı haricinde parasını lüzumsuz ve manâsız yerlere sarfetmeyip millî bankalarda biriktirerek artmasını ve millî kredinin inkişafını temine hizmet etmektir.

Bugün bankalarımızda 100 milyonu aşan tasarruf hesaplarını daha ziyade çoğaltmaya gayret etmek her vatandaşın vazifesi olmalıdır. Biriktirilmiş fazla paraları evde saklamak, hem şahsî, hemde millî menfaatlerini düşünmemek demektir. Türk parası, hiç bir zaman değeri düşmeyecek olan bir kıymettir. Türk ordusuna nasıl güvenirse paramıza da öyle güvenmeliyiz.

Memleketimizde son zamanlarda altına karşı manâsız bir hücum hareketi başlamış bulunuyor. Bu, sadece kara cehaletin

Mağosa'yı Tavaf

Bayrağım kadar kutsal,
NAMIK KEMAL'in aziz ruhuna

Küçülmüş küçülmüş te güneş
İnmiş toprağa.
Olmuş ta bir parça alev
Giriyor, o mabede.

Ve hüznü dallarda kuşlar,
Söylüyorlar karanlık gecelerin yaslı türküsünü..

Büyümüş büyümüş te güneş,
Olmuş fezalar dolusu,
Çıkıyor, o mabetten.

Ve şimdi sevinçli dallarda kuşlar,
Söylüyorlar bu parlak gündüzün şakrak türküsünü..

Kemal Sadık

bir ifadesidir. Dünyanın hiç bir yerinde altın Türkiye'de olduğu kadar pahalı değildir. Bugün Amerikada birikmiş olan altınlar sulh olunca yine dünyaya yayılacak ve altın fiyatları sür'atle normal seviyesine düşecektir. O zaman, şimdi paha'ı pahalı altın almış olanlar müthiş zararlara uğrayacaklardır.

Manâsız ve zararlı altın iptilâsına yeltenenleri ikaz etmek icabeder. Biriktirilmiş paralarımızı işletmek için en emin bir vâsita olan millî bankalara yatırmak ve devlet tahvilleri almak en doğru bir yoldur. Devlet tahvilleri, hem sağlam ve yüksek bir faiz temin edecek, hem de ikramiyelileri, sahibine kısmetini denemek fırsatını vermiş olacaktır.

Ulusal ekonomi haftası bizim bu millî gayretlerimize biraz daha hız katmalıdır.

Yürüyen, daima şerefe, hayata ve istikbale yürüyen Türk milleti, zafer her zaman senindir. Dünya durdukça var ol..

Vehbi Evinç

Murad

Yuva yapmadan dudaklarımda sükût,
Almadan dostlarım kara haberimi
Gecelerinin koynunda uyut
Gecelerimi.

Bir dua sabahı, bir murad günü,
Duysun yüzüm saçlarının
Yüzüme döküldüğünü..

Bir dua sabahı, bir murat günü
Saçları nefesime karışan çocuk;
Dudaklarına müjdeler,
Ellerine güller yakışan çocuk...

Kitaplarda adlarımız
Okunmıyacaksa bir gün yanyana
Öksüz gecelerimde kim
Müjdeler getirecek bana?

Müjdeler, Müjdeler, müjdelerle gel
Sevgisi kalbimden taşan çocuk..
Başına limon çiçeklerim,
Ellerine güller yakışan çocuk!

Arif Nihad ASYA

NAMIK KEMAL

Yazan : AYDIN MUHTAR

Namik Kemal birçok Tanzimat adamları gibi her vadide eser yazmıştır; ve onlar gibi ansiklopedikti. Fakat onu Namık Kemal yapan ne şairliği, ne nâsirliği, ne gazeteciliği, ne münekkittliği ve ne de müverrihliğidir.. Namık Kemal'i tanıtan, bütün bu edebî meslekleri, hürriyet fikirlerini yaymak için vasıta olarak kullanmış olmasıdır.

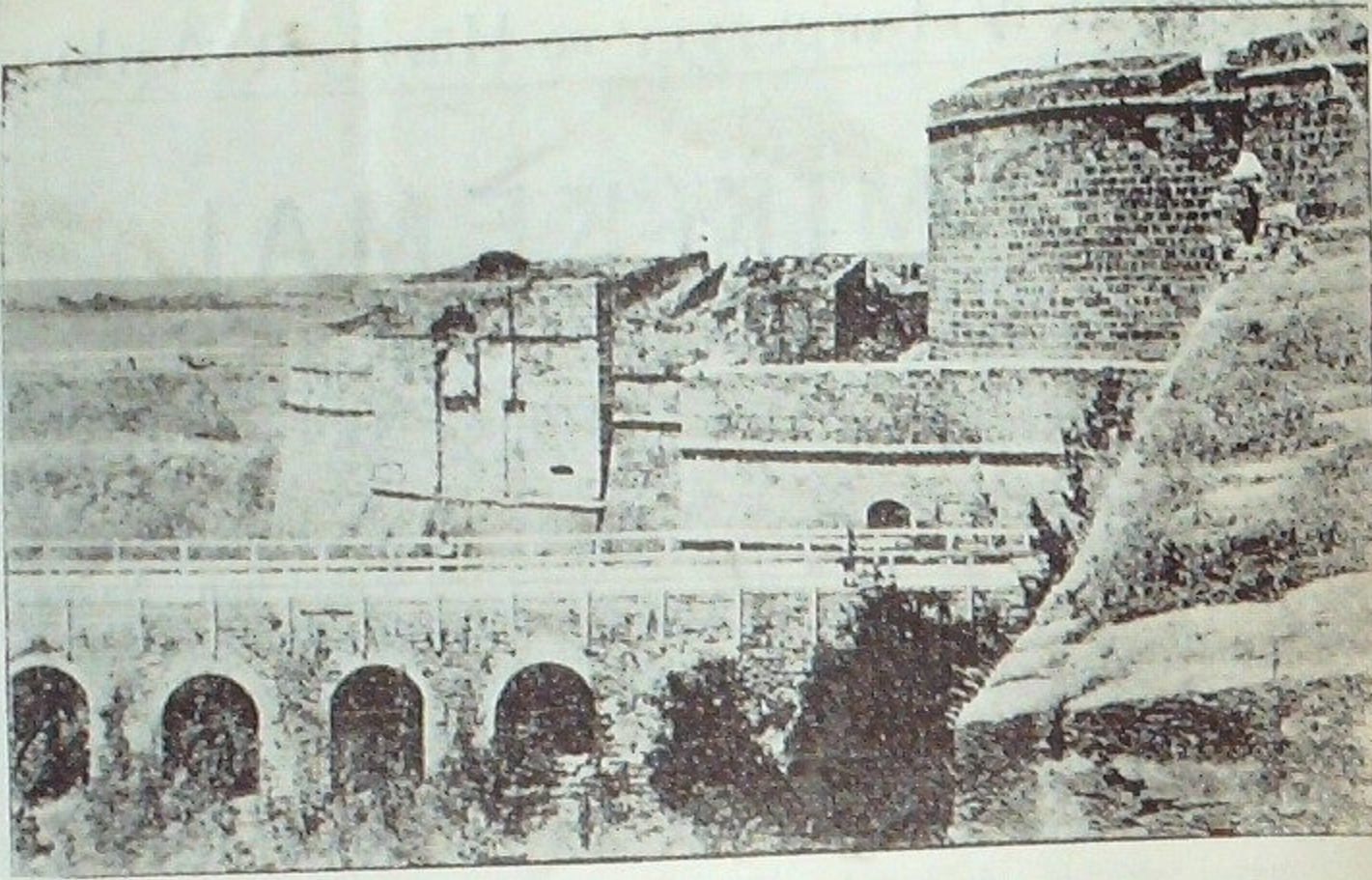
Namik Kemal herşeyden önce bir vatanperver, bir hürriyetçi, ve bir inkılâpçıdır. Kemal'in bu fikirlerinden ürken istibdat hükûmeti onu susturmak için yıllarca hapsetmiş, menfalarda çürütmüştü. Ona atadan kalan bu istibdat düşmanlığı, geçirdiği bu menfa hayatına rağmen, azalacak yerde ondan hız almıştı.

Namik Kemal'den önce siyaseti edebiyata mevzu yapanlar vardı. Fakat bunların gayeleri şahsî idi. Halbuki, Kemal, vatanını müstebitlerden kurtarmak, milletine hürriyeti kazandırmak için her vasıttan istifade etmiş ve edebiyatı bu yolda kullanmıştır.

Namik Kemal'e bir şairdir dedik. Bu büyük adamın, vatanperverane şiirlerindeki vatanperverlik vasfını kaldırırsak bu şiirler bir kıymet ifade etmez. Fakat onun şiirlerinde istibdada karşı kükreyen bir arslanın sesindeki heybet vardır. O, milletine hürriyet aşkını aşlamak için yazdığı şiirlerinde hiddetin lirizmini yapmıştır. Namık Kemal'in şiirleri üç cepheden tetkik edilebilir. Bunlardan birincisi, genç yaşında yazdıkları, tasavvufî divan şiirleridir. Bunlar gazeller, Kasideler, murabbalar ve müseddeslerden müteşekkildir. Kemal'in bu şiirleri kuru ve heyecansız olduğu gibi ifadeleri de eskidir. Namık Kemal'in ikinci tip şiirleri şekil itibariyle eski fakat mevzu itibariyle yeni olan vatan ve hürriyet şiirleridir. Bunların adedi 20-25 olmakla beraber Kemal'i Kemal olarak tanıtmışlardır. İçlerinden en meşhuru "Hürriyet kasidesi,, dir. Geriye kalanları şekil ve mevzu itibariyle yeni olanlardır. "Vaveylâ,, bu tip şiirlerinin en tanınmışıdır.

NAMIK KEMAL (1840 - 1888)

Namık Kemal'in Mağosa Zindanı

Namık Kemal'in nâsırlığı şairliğinden daha kuvvetlidir. Kemal, bizde Şinasi'den sonra fakat ondan daha ilerde olarak gazetecilik çalışmıştır. Şinasi avrupaya giderken kendi gazetesi olan "Tasviri Efkar'ı,, Namık Kemal'e bırakmıştı. Namık Kemal memleketimize gazete ifade ve edâsını getirmiştir. Avrupaya kaçtıktan sonra, önce Paris ve Londrada Ziya paşa ile beraber "Hürriyet,, gazetesini çıkarmışlardı. Siyasî mücrimler hakkındaki umumî af ilân edildikten sonra, memlekete bir hayli yüklü olarak dönen Namık Kemal, Ebuzziya Tefvik'in çıkarmakta olduğu "Hadika,, isimli gazetede makaleler yazmış daha sonra "Nur,, ve "İbret,, isimli gazeteleri çıkarmıştır. İstibdatla mücadelelerini ihtiva eden makalelerinin çoğu bu gaztelerde intişar etmiştir.

Kemal bundan başka, "İttihat,, "İstikbal,, "Muhbir,, "Diyojen,, "Hayal,, "Basiret,, "Tercümanı Hakikat,, ve "Vakit,, gazetelerinde birkaç yüz siyasî ve edebî makale yazmış ve bazı mektupları intişar etmiştir.

Namık Kemal aynı zamanda bir tiyatro muharriridir.

"Vatan yahut Silistre,, yazdığı ilk ve meşhur tiyatrodur. Bu eser, ilk temsilinde, halk üzerinde tevhit ettiği heyecan sebebiyle Kemal'in Kıbrıstaki Mağosa zindanına atılmasına sebebiyet vermiştir.

Namık Kemal Mağosada iken "Akif Bey,, ve "Zavallı çocuk,, piyeslerini yazmıştır.

"Gül Nihal,, piyesini ise daha evvel "Vatan,, in provaları yapılırken hazırlamıştı. Bunlardan başka Kemal'in "Karabelâ,, "Celâl,, isimli iki piyesi daha vardır.

Namık Kemal, roman tarifine uygun olan, ilk romanı yazmıştır. "Ali Beyin Sergüzeşti,, isimli bu eserin asıl kıymeti ilk oluşundadır. Kemal'in "Cezmi,, isimli bir romanı daha vardır. Bu eserlerinde Kemal'in Romantizm'e temayül ettiği görülür.

Namık Kemal tarihle de iştilal etmiştir. Bilhassa İslâm tarihi üzerinde epeyce tedkiklerde bulunmuştur. Fakat bu ilme dair eserlerinde bitaraf kalamamıştır.

Tarihleri şunlardır :

"Salâhaddinî Eyyubî, Birinci Selim, İkinci Mehmet,, zamanlarını ihtiva eden "Evrakı Perişan,,

"Methal ve Tarihi İslâm,,

Kanunî Süleyman'a kadar yazılmış olan "Osmanlı Tarihi,,

"Barikai Zafer,, ki bunu kendisinin şark edebiyatına vukufu olmadığını iddia edenlere karşı yazmıştı.

Namık Kemal'in münekkitliği de vardır. Bunların en meşhurları Ziya Paşanın "Harabat,, adlı eserini tenkid maksadiyle yazdığı "Tahribi Harabat,, "Takibi Harabat,, ve Ekrem'in "Mep-rizon,, isimli eserinin tenkidi olan "Mep-rizon muahazesi,, dir.

Ağır başlı Kemal'in hiciv ve mizah tarafları da vardır. Mahmut Nedim paşanın sedareten uzaklaştırılması üzerine yazdığı "Hırranname,, nin epeyce şöhreti vardır.

Bu büyük vatan perverin Jan Jak Ruso'dan, Monteskiyo'dan ve diğer bazı ecnebi muharrirlerden tercümeleri de mevcuttur.

Namık Kemal "Vatan ınersiyesi,, adlı şiirinde her kıt'anın sonunda şu beyti tekrar etmiştir.

" Vatanın bağına düşman dayadı hançerini,,

" Yoğimiş kurtaracak bahtı kara maderini,,

Bir Kemal'in diğer bir Kemale cevap vermesi ne gariptir! Fakat bu mukaddermiş. 1922 de Büyük Zaferden önce Ankara'dan yükselen Ulu Atatürk'ün sesi, elini imanla dolu göğsüne vurarak, buna şöyle cevap vermişti :

" Vatanın bağına düşman dayadı hançerini,,

" Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini,,

Hayalimdeki Kuş

Kuşum kana batırmış gagasını..
Yuvasından, kanadından olsun!
Kalbim, hep çekecekse yasını
Bu aziz hatıranın adından olsun...

Kuşum altın kafesinde
Bir tatlı fecir, bir taze sâba bekler.
Rüyanın, şiirin ötesinde
Çocukluğuma gülümser taş bebekler.

Hasret.. bir buse gibi düşse alınma,
İztirap kan kardeşim olsa..
Ölüm.. uzansa yanıma!..
Mazi, bütün saatlarla elinde asa..
Muttasıl çalsa kapımı..
Ve ben uykumu terkederek
Açsam dilimi konuşan kitabımı.

Muhayyilemde yeşeren bahçemin kuşu
Gözümde büyüyen "Zümrüdü - anka,, m
Bu gün, ziyalar içindeki doğuşu
Bir toprak açlığıyla duysam!..

Kuşum, benim varım, yoğum!..
Mazim, sevgilim... çocukluğum!

Hamid Salih ASYALI

San'at ve Muhiti

Yazan : VAHİDE BİRKEN

San'at, san'arkâr ve tabiat öyle bir kör düğüm ki, birbirine girmiş ve kenetlenmiş. Bunu çözmek, ayırmak ve hepsini yerine koymak. Hiç bir kudretin yapacağı iş değil "nerede kalmış ki insanın...,,

Tabiat ve san'atkâr: san'atı yaratan iki varlık. San'at ve tabiat: san'atkârı yaratan ve yaşatan kuvvet. Tabiat bir kül. Bu külün ifadesi beş kollu güzel san'at ve ifade edeni san'atkâr.

Sorarım: kim, tabiatı san'attan, san'atı tabiattan ayırıyor?. Bunların arasından san'atkârı tabiattan ve bu vesile ile san'attan ayırmak istiyen bir dil var: "Muhit dili,,

Cehennem ilâhının püskürdüğü alev gibi, yaladığı yeri mahveden, dokunduğu yeri kurutan, o koparılması lâzımgelen dil.

San'atkârı avucunun içine almak, onun görüş çerçevesini körletmek, heyecan ve san'atı daraltmak ve güzellikten, o seyir etmekten duyacağı bütün hislerin önüne set çekmek için yerine göre bir takım hareket ve muaşeret kaideleri icat eden muhit dili.

San'atkârın muhiti bir tanedir. Hangi millete mensupsa o milletin topluluğundan hasıl olan muhit. O bu milleti barındıran vatanın hangi köşesine gitse kendini aynı muhitte görür. Memleket değiştirmek onun için bir peyizaj ve renk değişikliğinden ibarettir.

Halbuki görüş çerçevesi dar olanların etraflarını da kendileri kadar kavruk yapabilmeleri için icat ettikleri muhit, bir memleketin hududu dahiline sıkışmıştır. Kendileri umumî hayatın gidişine uyacakları yerde, umumî hayatın gidişini kendilerine uydurmak için ortaya atarak kelimenin ters kabul ettikleri mânası.

İşte milletlerde san'atkârların yükselmeleri için mani teşkil eden başlıca sebeplerden birisi muhit kelimesinin yanlış anlaşılmasından doğan ayrılıktır. Muhitin tek mânada (milletlerin isimlerini taşıyan mânada) kabul eden milletlerde san'atkârlar

daima kree eden, yenilik yaratabilenlerdir. Halbuki muhiti iki çerçeve dahilinde gören milletlerdeki san'atkârlar daima heyecan ve görüşlerini öldürmeğe mahkûm edilmişlerdir.

Halbuki, san'atkâra yaratmak kudretini bahşedebilmek için onu serbest bırakmak lâzımdır ki o milletin san'at hayatında bir kalkınma ve bir personalite olabilsin; çünkü san'atkâr muhitini kendi görüşleri dahilinde görmeyenlerle yaşadığı zaman onlardan uzaklaşırsa ancak duymak ve yaratmak kabiliyetini iade edebilir.

Aksi takdirde o müddet zarfında san'atkâr duymak ve anlatmak kudretini kaybeder.

Bugün tetkik edecek olursak bütün yüksek san'atkârlar, beraber yaşadıkları insanlarla görüşleri ve hisleri birleşmemişse daima onlardan uzaklaşmışlardır.

Hatta bunlar bir kütle teşkil ediyorlarsa dahi. Şu halde: san'at hayatını yükseltmek, onda millî bir şahsiyet yaratmak için san'atkâra bir muhit vermek lâzımdır. San'atkâra muhit vermek demek, onunla aynı zamanda yaşayan insanların görüşlerini yaşayışlarını birleştirecek kültürü vermek demektir ki aynı kültür içerisinde hayatını san'ata vermiş olan insanlar, buldukları, ifade ettikleri güzellikleri anlatabilip taktir-kâr veya tenkitkâr bir tesirle yeni bir hamle yapabilmek kuvvetini kendilerinde bulabilsinler.

Şöyle bir fikir ortaya konulabilir:

Mademki san'atkârdır; daima ve her zaman yaratmak kabiliyetinde olmalıdır. Aksi takdirde san'atkâr değildir.

Hayır bu yanlış bir düşüncedir. san'atkâr; tabiatile ifade eden bir insandır. Çalıştıkça zevk ve görüşleri yükselir. Bunların yükselişi heyecanı fazlalaştırır. Ve bu yükseliş yeni heyecanlar aramasına yol açar ve nihayet en yüksek heyecanı duyduğu zaman yaratır. Bu yarattığı eser kendi heyecanını karşısındakilere ne derece naklediyorsa o derecede bir kıymet alır.

İşte görüyorsunuz ki san'atkâr evvelâ çalışabilmelidir. Çalışabilmesi için de: Memleketin kanunları haricinde hiç bir kayıt ve şarta tabi olmadan serbestçe kalem, fırçasını, yayını oynata bilmelidir.

Bunları oynatacağı zaman; kalem şöyle bir cümle yazarsa bu memleketin an'anesine uymaz. Fırçamdan güzel bir renk çıkarabilmek için tabiatın kucağına atılıp ondan, bana heyecan verecek yolları ararsam memleket muhiti kaldırmaz. Bir nağme

DUAL AR DAN :

**Bahçemle bir an başbaşa kalsam!
— Salkımlarının aksiyle yer yer, —
O suyun kenarında her akşam,
Yıkanır garip kuşlarla periler.**

*

**Tatsa da hazzın her sırrını candan,
— Bilmem ki kanlı ellerle kimler, —
Sedef kızları tutup saçlarından,
Ay doğarken ummana sürüklerler.**

*

**Ve biz mehtapla çöllerde perişan;
Ararız uzak, masmavi bir cihan.**

RASİM GÖKNEL

yaratmak için kırlara çıkar, su akışlarını dinler, bazan sessizliğe bazan gürültüye karışırsam bu memleket bana ne der? diye düşünmemelidir ki bağlanmış olmasın.

Duyduğu ve hissettiği her şeye koşmalıdır. Bu koşuş onu eserine yaklaştıracak ona çalışma zevkini, yaratma kudretini verecektir. İşte bunun için de onu anlayan muhite ihtiyacı vardır ve bu muhit milletin ismini taşıyan muhit olmalı. Aynı şeyi hisseden tek görüşlü bir muhite tabiat, san'at, halk ve ondan yetişen san'atkârın muhiti.

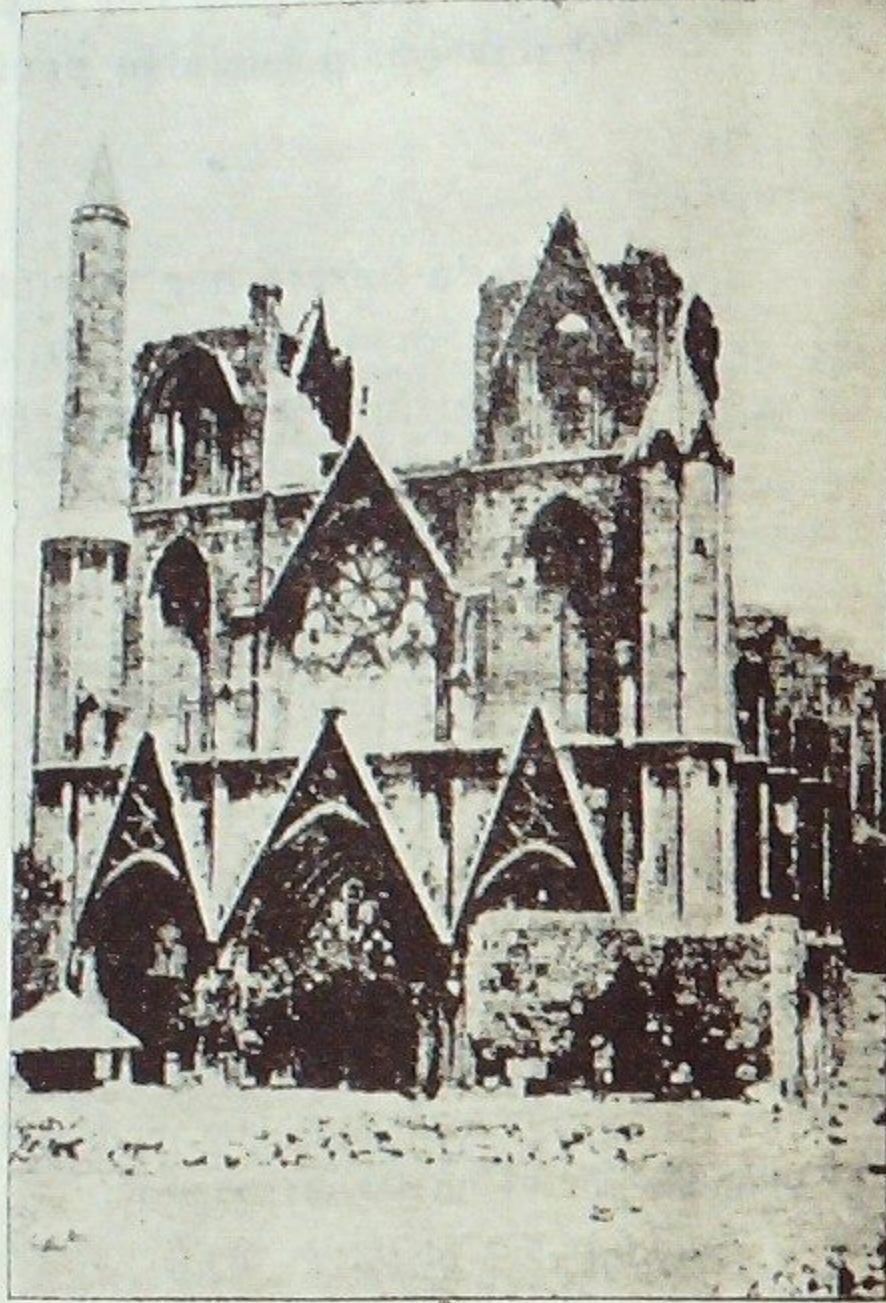
Vahide Birken

NAMIK KEMAL

Yazan: TEVFİK CAN

21 Kânunuevvel 1940... Hürriyet Şairi Namık Kemal'in doğumunun 100 üncü yıldönümü... Bugünkü hürriyetin, inkılâbın, rejimin ilk tohumlarını sözleriyle, makaleleriyle, tiyatrolarıyla, eserleriyle bu milletin kafasına serpen hürriyet arslanı Namık Kemal bundan 100 yıl önce, Marmara'nın bir sahilinde, Tekirdağ'ında gözlerini dünyaya açtı.

Namık Kemal'i hepimiz tanırız. Fakat, onu bir daha gözden geçirmek çok faydalı olur.

Mağosa Camii

Namık Kemal, bize her şeyden evvel, vatan aşkını, vatan sevgisini öğretti :

Refahı millet için terki hayat eyliyelim,
Vatan yolunda yürü, azmi gurbet eyliyelim.

O güne kadar "Vatan ne demektir, neyi ifade eder?,"

diye düşünebilen, düşüncesinin söyleyebilen var mıydı Hayır?, yoktu. Bunu bize Namık Kemal öğretti.

Namık Kemal istibdada hücum etti, Saraya karşı durdu. Onu susturmak istediler, susmadı; Mağosa'da çürütmek istediler, yine durmadı :

Vatan olsa ne rütbe bîperva
Yine bünyadı zulmü biz yıkarız.
Merkezi hâke atsalar da bizi
Kürrei arzı patlatır çıkarız!

Namık Kemal'in ailesi, hep şair ve asker yetiştiren bir aile idi. Bunlardan bazıları kalem, bazıları kılıcı kullanmış, bu millete hayatlarını feda etmişlerdi. Fakat Namık Kemal, kalem, kılıcı kalem gibi kullandı, milletine hürriyetin zevkini tattırdı. Ve :

Edebiyat ile hürriyete can versem de
Yine bin Namık şeyda yetişir hâkimden!

diyerek gitti.

Namık Kemal'in ilk şiirleri Şark motiflerine uygundu. Fakat bu motifler içinde yeni bir fikrin yaşadığı aşikârdı.

Sonraları kendisini Şinasi'nin kucağına attı. Gazeteciliği kalkan, kalem, silâh yaparak zulme hücum etti. Karşı tarafın ağır bastığını görerek Ziya Paşa ile Avrupaya kaçtı, anavatanında yapamadığını orada yaptı.

Tekrar anavatanına yepyeni fikirlerle mücehhez olarak geldi, Gedikpaşa tiyatrosunda oynanan "Vatan yahut Silistre," eseri, İstanbulu heyecan içinde bıraktı. Fakat ertesi günü Namık Kemal, Mağosa Zindanının günahsız yolcusudur. Ama ne çıkar.. Bu millete vatani, hürriyeti öğretti ya.

Burada 3 yıldan fazla kaldı. Karanlık zindanın kokmuş havasını teneffüs ederken, boyuna kalemi elinde, yazılar yazıyordu. Çünkü içerdeki Namık Kemal değil, artık bir ateş parçası, bir volkan olmuştu. Üç yıl sonra Namık Kemal de millet te hürriyete, Abdulhamidin kısa hürriyetine kavuştular.

Yine Namık Kemal'i dinliyelim :

Çekmedim ömrümde zinciri esaret bârını
Kaydı müberrayım, bilir dünya beni.
İşte meydanı hamiyet, kaçma ey cellâdı zulm,
Ya seni mahveylesin Mevlâ cihanda ya beni
.....
Kilâbı zulme kaldı, gezdiğin nâzende sahralar
Uyan ey yareli şiri jyan, bu hâbı gafletten.

DİNLEYİŞLER

Dinleyiş, sükûtun ürpermesini,
Pembe sandalların dalgalarında,
Ve işitmek günün ilk müjdesini,
Rüyalı kuşların kanatlarında..

Dileyiş, ruhların atmosferinde,
Gönül tellerinin senfonisini;
Hülyanın o yere ilk seferinde,
Duymak şuh kızların, şuh ninnisini.

Dinleyiş, rüyanın o iklimlerde,
İçli şiirlerle açılışını;
Ve görmek tahayyül edilen yerde,
Hülya ışığının saçılışını...

Ibrahim Zeki

“Uyan ey vatan, ey yaralı arslan! Gezdiğin nazende saharalar, istibdadın köpeklerine kaldı,, diyen Namık Kemal, alını açık, başı dik, göğsü kabarık :

Felek her türlü esbabı cefasın toplasın gelsin
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten

diye açıkça haykırıyor.

Namık Kemal bir İnkılâpçıydı da. 75 yıl önce Arap harflerinin lüzumsuzluğunu (1) ve fes giymenin bir görenekten başka birşey olmadığını (2) söylemişti. Bugünkü İnkılâpların temellerini dünden hazırlayan Namık Kemal :

Olürsem görmeden millette ümmit ettiğim feyzi
Yazılsın sengi kabrime vatan mahzun ben mahzun

diyerek 1888 yılının 2 Kânunuevvel pazar günü saat sekizi yirmi geçe Sakızda gözlerini kapadı. O zaman Vatan mahzundu. Fakat şimdi müsterih uyusun, çünkü ondan sonra nice Kemal'ler geldi, geliyor, gelecek ve **bu vatanın çocukları Kırmızı Beyaz Bayrağın altında hürriyet havasını teneffüs edeceklerdir.**

(1) — İ. Habip — Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi

(2) — Ebüzziya Tevfik — Nümunei Edebiyatı Osmaniye

Mehmed Çavuş

Büyük savaşta Filistin cephesinde Kudüsü düşmana terk ettikten sonra Kudüse on beş kilometre mesafede Beytülrahman sirtlarına çekilmiştik. Biz müdafaa hatlarını tesis ederken düşman da tekrar tearruza geçebilmek için hazırlığını yapmakla meşguldü.

Bir sabah güneş doğarken şiddetli bir topçu ateşi başladı. Etrafımızda toplar, tüfenkler mütemadi bir inilti ile ateşler saçıyor. Ateş saçan mermi daneleri havada uçuyor toprağa korkunç gürültülerle düşüyor, nihayeti gelmiyen daneler etrafa ölüm saçıyordu. İşte ölüm kusan mermi yağmuru altında; Mehmet çavuş : Bir piyade takımile bir top idiler. Aşılması ve çıkılması güç kayalıklı bir tepenin dibinde tepeye topu çıkaracak bir yol aramakla meşguldu.

O tepeye tırmanmak, ayakları bu işi göremezse dişlerle, tırnaklarile o yalçın kayaları kemire kemire yol açmak istiyordu.

Gözlerle kayaları delecek gibi etrafı tetkike koyuldu. Düşündü, başını kaşdı en nihayet arkadaşlarına dönerek arkadaşlar halatları getiriniz. Halatlar getirildi Mehmet çavuş ; halatların bir ucunu topa, bir ucunu da seçtiği arkadaşlarına verdi kendisi de halatın birini aldı ve kuvvetli kollarına sardı arkadaşlarında Mehmet çavuşu taklit ettiler ve topu önlerinde yükselen tepeye çekmeğe başladılar. Tepenin orta kısmına gelmişlerdi. Bir nefes almak için Mehmet çavuş bir dakika mola diye bağırdı. Ve gözlerini düşman istikametine çevirdiği zaman düşman büyük kuvvetlerle sol kanadımıza taarruza başladığını ve ileri hatlarımıza yanaşmak üzere bulunduğunu gördü .

Sonra tırmandıkları tepenin en yüksek noktasına gözlerini dikdi. Ah o noktaya bir çıkabilseler !..

Sürüklemekte oldukları topu bir kere oraya koyabilseler. Mehmet çavuşun tekrar gür sesi duyuldu. Haydi arkadaşlar. Bir hamle daha topu sürüklediler. İstenilen noktaya on, onbeş metre bir mesafeye kadar yaklaşabilmişlerdi.

Mehmet çavuşun yine sesi duyuldu bir dakika mola. Halatlar gevşedi Mehmet çavuşun gözleri düşmana döndü düşman kendi topçusunun himayesi altında ilerlemesine devam ediyordu. Bu anda sol kanadımızın müşkil bir durumda o'duğunu takdir eden komutanlar sol kanadın bir kişi hafifletmek maksadile olacak ki sağ kanadımız mukabil taarruza kalktığı ve alaylarımız düşman hatlarına doğru düşmanın cehennemî ateşi altında bilâ fütür ilerlediklerini gördü.

Mehmet çavuş düşündü. Bir hamle daha yapacak olursa tepeye tamamen çıkacaklar topu matlûp olan yere koyacaklardı.

O zaman belki şu mini mini top sağında ilerleyen alaylarımızı kısmen olsun ateşle himaye edebilecekti.

Mahmet çavuşun tekrar sesi duyuldu arkadaşlar ileri. Kendisi en önde idi.

Artık yükseklerden manzarayı tamamen görüyordu. Hattâ karşısındaki tepelerde düşmanın gizlendiği yerle i bile seçebiliyordu.

Ne çare ki düşman da bu bir topla bir avuç kahramanı görmüş toprakları bu tepeye çevirmişti. Toplar ateşli ağızlarını açarak yıldırımlar saçıyordu. Sağında ilerleyen manzaraya baktı. Taarruz eden kuvvetlerimiz gûya başlarını kaldırmışlar onu selâmlıyor, gözleriyle semaları göstererek "İleriye .. dediklerini duyar gibi oldu.

Bir daha " haydi .. çocuklar dedi. Top bir hatve daha attı; ah böyle bir kaç hatve daha atabilmiş olsalar tepeye yetişeceklerdi. O anda tâ ortalarına bir mermi düştü. Bir saniye içinde buldukları yer birbirine karıştı.

Mehmet çavuş; bir müddet hiç bir şey görmedi sonra toz bulutu içinde yerde bir kaç arkadaşının yattığını gördü. Bir an içinde vaziyetin dehşetini anladı. Burada fazla da kalamazdı. Perişan bir nazarla arkadaşlarına bakarak bir daha haydi. Diye bağırdı. Bir daha halata asıldı fakat Mehmedin kolu o anda sarktı omuz başından bir yara almıştı. O zaman halatı kolundan çözdü bu defa beline sardı. Tekrar bağırdı bir hamle daha yine asıldı. Bu defa Mahmet çavuş yerinde sarsıldı. Halat koptu. Top yuvarlanmağa başlamıştı. Bu top ellerinden giderse herşeyin mahvolacağını zan eden Mehmet çavuş topa sarıldı. Fakat zaptedemiyordu. Topun ağırlığı bitap vücudunu sürüklü yerek kâh topun altında kâh topun üstünde kayalara çarparak bir sukutu müthiş ile Mehmet çavuş uçuruma geliyordu.

Mehmet çavuş aldığı yaradan kendisini gaip etmişti. Şimdi hiç bir şey görmiyor hiç bir şey bilmiyor, o yalnız topu bırakmamak istiyordu. Topla beraber epeyce yuvarlandıktan sonra artık hiç bir şey göremez oldu. Birden her şey sustu. Her şey gözlerinden silindi; ne o ateşli tepeler, ne o mermiler hiç bir şey, hiç bir şey yoktu. Mehmet çavuş düştüğü çukur içinden çıkmak için taşları parçalamak istedi fakat buna da kuvveti kâfi gelmedi. Bağırmak istedi, bağıramadı. Bundan sonra tamamen kendinden geçti. Neden sonra arkadaşları yetişerek Mehmet çavuşu iki kaya arasına sıkışmış buldular. Kollarını açmak istediler; fakat o demir kollar açılmadı. Mehmedin yalnız gözleri açıldı. Mahmet çavuş sen yaralısın dediler. Anlamıyormuş gibi arkadaşlarının vüzlüne baktı. Ve sonra gözlerini o mutlaka çıkmak istediği tepeye çevirerek top nerede diye bildi. O vakit arkadaşları güldü. Top halâ Mehmet çavuşun kolları arasında idi.

KERİM KIZILKAYA

DİL KÜŞESİ:

Grammer Terimleri

— 5 —

(K) Üjüğü üstüne aramalar

Yazan : MUSTAFA BAKŞI

Dergimizin yeni yıl yayımında dil araştırmalarına yeniden başlarken okullar için bu yıl çıkarılan Türk grameri klavuz kitabını kıvamla anmak bizim için bir ödevdir.

Bu kitabın çıkmasını iyi karşıladık ve toplu bir göz gezdirme sonunda amaca uygun gördük.

Ankete ortaklanmak bu betkelerin konusu dışındadır. Yalnız araştırmalar arasında sırası düştükçe bu kitabı da yoklayacağız.

Dillerin yaradılışı araştırmalarında (K) harfi çok önemli bir Üjüktür. (Güneş teorisi) de hemen ona dayanıyor.

Türk gramerinde (Vokal ahenkleri) bölümünde (kanuna uymayan haller) in örnekleri arasındaki (iken) söyü (K) harfi çevresindeki düşüncelerimi yeniden uyandırdı :

(İken) söyü İstanbul ağzına göre ses uygunluk düzeni yasasına aykırıdır. Ancak Türk diline vergi olan bu genel yasada aykırılık tanımayan ağızlar bunu ağır sesli söylerde (Kan) tela fuz etmektedir. Hal sıgasının (yor) eki de (yürümek) masdardan gelen ayrı bir parça iken sonradan birleşince aykırılık baş göstermiş olduğu malûmdur.

Bu kanun bütün Türk lehcelerinde var mı yok mu bu, ayrı bir araştırma işidir. Yalnız bizim lehcemizde kesindir. Son günlerde buna kulak asmayan yazıcılar türediği görülmüştü. Ondan ötürü bu yasanın (Yeni Türk grameri) nde önemle inceldilmesi iyi olmuştur.

Şimdi (κ) harfine geçelim :

Bakılırsa (iken) in aslı (kan) dır. İnceleşip (ken) olunca baş ucuna (i) eklenip (iken) olmuştur.

Bu (i) harfi de mühmel bir eklenti olmaktan ziyade (irmek) fiilinin ilk harfidir.

(Ken) yerine böyle kalın sesle (kan) kokünü temel yapmamızın sebebi şudur :

Ötedenberi hemen bütün dillerde (soru) sözlerinin (K) harfile başladığına dikkat ediyorduk.

Kan bizim soru sözlerimizin ilk hecesidir.

Fransızcada Kan okunan (Quant) özü de (ne zaman-kaçan) manasına bir soru sözüdür. İngilizcede bu (When) şekline girmiş ise de (khven) gibi telâffuz edilir. Almandada da bu harf değişikliği ile beraber esas birdir.

Garp dillerinde bunlar tekit sigası yapar. Bizde de (Kan-ken) bu işi görür.

(Kan) kökile yapılmış soru sözlerimiz şunlardır :

Kani (hani), kande (nerde) kangı (hangi) kaçan (nezanın) Bunlarda soruyu hepsinde ortak olan (kan) kökünün temsil edeceği tabiidir. Burada meseleyi (dillerin menşesine), (Güneş teorisine) kadar çıkarabiliriz?

İki sert cismin çarpışmasından çıkan sesi (K) harfi temsil ediyor. İlk duygu hayret ve sualdir. İlk insan dili de bunu (K) harfile tekrarlıyor :

Ez her tarafi ki gûş kerdem
Avazi sūali hayret amed

Âleminde yaşayan ilk insan ilk hayret ve sual duygusuna başka hangi harfle cevap verebilirdi?

Arapça ve Farsçada da soru sözlerinin çoğu (K) harfile başlar : (Kem, keyfe .. ki kica, güdam, çend ..) gibi.

Yunanca, Ermenice, Slavcada ve daha bir çok dillerde de soru sözlerinin çoğu (K) harfile başlar.

O halde öz ana dilden bize armağan olan (K) harfli soru sözlerimizi kabadır, eskidir deye yabana atmayalım. Türk gramerinde bunları bulamadık. Asıl büyük gramerde tabii böyle şeyler ihmal edilmemiş.

Heykelin Gözyaşları

“ Üstad Cenap Muhittin Kozanoğlu'ya ..

Bu gece hırçınlığı üstünde denizin de;
Durmadan haykırıyor kayaların dizinde.

Bu durgun denizleri aldatan kadınlara,
Yükselen dalgaları, ruhuma eş bilirim.
Deniz, sessiz olunca, bağrımdaki bir yara
Deşilecek sanarak üzüür, irkilirim.

Bundan yıllarca önce.. kalbimden vurularak

“Fuzuli.. yi kavuran elemle yağrularak
Sevmek. Çılgınca sevmek.. Yalnız sevmek isterdim.

Bir gündü.. Benliğimi rüya renkleri sardı.
O eşsiz varlığıyla, sevgilim, bir bahardı;
Tanrı'ya tapar gibi gönlümü ona verdim.

Deniz, güneş ve herşey örerken bu sevgiyi:
Aşkına esir olmak hürriyetimden iyil
Diyen kalbim hep aynı emeli bestelerdi.

Mevsimler akadursun.. Bir kalp iki baş-tık biz,
Aşkın pınarlarında çağlayarak taşıttık biz;
Ufkumuzu sarmadan şüphe azabı, derdi.

Kim ümit ederdi ki, yılları dolduran aşk,
Daima aynı hızla yüreklerde vuran aşk
Ansızın eriyecek ve ansızın sönecek?.

Kim ümit ederdi ki, solarak, sarararak,
Hicran ufuklarınca dağılıp yaprak yaprak
Ruhumuzun mabedi harabeye dönecek?.

Uç bahar tazelemiş bir fidandı sevgimiz,
suya hasret çiçekler gibi yandı evgimiz
Bir billür kahkahanın vazosunda can verdi.

Emel, sevgi yurdunun yıkılan hatırası
Ardında hiçkırırken bağrımın sonsuz yası;
Âciz kelimelerim anlatamaz bu derdi.

Gittil! Ufuklarımdan silinen bir renk gibi,
Gittil! Mesafelerde kaybolan ahenk gibi,
Gittil hislerimi de ardınca sürüyerek.

Ömrümün tek yoldaşı, sevgilim, eşim gitti;
Gönül bahçelerinde doğan güneşim gitti,
Oksüz kalan kalbimi eleme bürüyerek.

Nasıl, böyle bir derde düşüp yanmasın
Nasıl, acılarile parçalanmasın gönül;
Bundan daha amansız clamaz bir işkence.

Mecnunlar gibi düştüm, izine adım adım,
Ömrümün baharını yollarında harcadım;
Tırnaklarımla oyduym barımı pençe pençe.

Kaybettim şuurumu, benliğimi git gide,
Zavallı düşüncemde yer eden bir ümide
Kapılarak kaç kerre ben gururumu kıkdım.

Ona kavuşmak için her acıya katlandım,
Uçan kuşum yuvaya geri dönecek sandım;
Ayakları dibinde uzun uzun hiçkırıldım.

Hisleri mi donmuştu, kalbi mi tunçlaşmıştı?
Bilmiyorum, nedense, artık korkunçlaşmıştı?
İhtiraslar ardında koşuyor, koşuyordu.

Ömrünü kaptırınca tehlikeli bir yola,
Bir zaman sürüklendi, kararsız sağa sola;
Bu serseri yaşayış onu büsbütün yordu.

Dediler ki, sonunda, sonu da eritmiş gam
Bakmağa doyulmayan gözlerini bir akşam
Kimsesiz kapamış.. Gün sönerken batıda,

Ö M Ü R

I

Dün ve dünün acı yaslarını son bahar besteledi, yarının güneşi o besteyi bülbüllere verecek. Bize o şarkıyı ilkbahar dinletecek.

II

İhtiyar bir yolcuya sordum :

— Hayatında hiç seviştin mi ?

Gözlerini semaya dikti, acı acı gülerek cevap verdi :

— Evet çok seviştim, fakat aşk denilen şey yalan, hatta efsanevi Venüsten başka birşey değildir...

— Ya yüzündeki kırışıklar ve başındaki ak saçlar neden? dedim.

İçini çekerek cevap verdi :

— Başımdaki her ağaran kılda gizli bir hatıra, ve yüzümdeki her çizgide bir devir geçirdiğimi gösterir, alnımdaki kırışıklarda da birer sevgili yatar.

Salih Kemal Boğa

Bir elem dağılırken ufkuma perde perde
Nerde, dedim, taptığım biricik varlık
nerde;
Bir hayal oldu artık mazi de.. hayatı da..

Sanki mermerden değil, yarattığım bu heykel
Gözleri pırl pırl, kumral saçları tel tel,
Sonsuz göklere açmış tülden kanatlarını..

VII

Bir bahar günü idi ilk tanıdığım onu,
Puslu, yağmurlu bir güz oldu aşkımın sonu
Sebepsiz bir şüphyle kırıldı hayatımız.

Yine rüzgâr uykuda, yine ölgündü deniz,
Ne açıkta bir yelken, ne kıyılarda bir iz..
Yalnız, bakışlarımda, yanan damlalar vardı.

Gittiği günden beri, ne gözyaşlarım dindi,
Ne de hatıraları ve hayali silindi,
Her zaman can evimde parlıyor aynı yıldız.

Çarpınan hislerimle heykeline kapandım,
Ayağının ucunda çektiklerimi andım,
İnleyen feryatlarım bütün boşluğu sardı.

Onu unutmak için, gönlümü derde sardım,
Dolaşmaktan usandım, ağlamaktan bunaldım;
Nelere başvurmadım onu unutmak için..

Birden deniz ürperdi, göklerin içi yandı,
Fırtınalar kudurdu ve yağmurlar boşandı;
Şimşekler tutuştu hep ruhumu yakan gamla..

Nihayet anladım ki, yüreğime çarpan o,
Gördüğüm manzaralar, yaşadığım her an o;
Onsuz manası yoktur hayatımda sevincin.

İnledim saatlerce, yanarak için için,
Omrümün azabını bir an gidermek için
Heykelin gözlerinde incilendi bir damla..

VI

Gönlüm her gün düşerken uğrunda bin
bir derde
Bir teselli aradım bembeyaz mermerlerde
Hicranlarımla oydum şeklini, hatlarını,

Şükrü Halil Tuğal

San'atkârlarımızı Koruyalım

“ San'atkâr, Kör Şahin İşiner münasebetile ..

**San'atsız Kalan Milletin Hayat Damarlarından
Biri Kopmuş Sayılır.
KEMAL ATATÜRK**

Yazan : Cengiz TURHAN

Anadoluyu gezerek sağır dilsiz ve körler kuru mu namına çalışan ve konserler veren bir hey'et Adanaya da geldi. Bu kuru mun âzalarından muhasebeci dilsiz Abdullah Çaydam, Hamdi Gündoğar-ken ve asıl san'atının inceliğini ve

Şahin İşiner

yüksekliğini fülütünde haykıran kör Şahin İşiner.

Şahin İşiner bana Omiros'u hatırlattı. O'nu uzak asırların arasından bana büyük şedövr "Iliada,, sını uzatıyor gibi görüyorum : Değilmi ki o da bu büyük şaheserini bitirdikten sonra gözlerinin nurunu kaybetmişti. O da renkten, çiçekten, güneşten, aydan, hasılı dünyanın bütün güzelliklerinden mahrum bir kör olmuştu.

Bu felâket onun için çok acıydı. Ergeç birgün toprak olacak fani vücudunu şu yalancı dünyada biraz daha sürüklemek için bir kör dilenci halinde yer yer dolaşır ıztıraplarını ancak hisli şiirlerini okumakla dindirirdi. İşte o bedbaht büyük san'atkârın ömrü böyle hazin bir sergüzeştle biter. Zaten hangi san'atkâr ömründe lâıyk olduğu takdir ve hürmeti görmüş ki. Değil "Homère,, i aramak için bu kadar uzun bir maziye, Milâddan

evvelki zamanlara dönmek tarihin her devrinde böyle büyük muztarıplere raslanır. Bununla beraber san'atkârların ve eserlerinin himayesizliği yanında bir de çok haklı olarak san'at eserlerini ve sahiplerine karşı büyük hürmeti görüyoruz :

Tep muharebeleri zamanında "Alexadre,, bütün Tebli'leri mağlûp etmiş ve bütün şehri ateşe vermişti. Hükûmdar bir evin önüne geldiği zaman kapı üzerinde asılı bir levha üzerindeki "Şair Pindar'ın evini yakmayınız,, cümlesini gördü ve şairin evini yaktırmaktan menetti.

Gene "Pelepenez,, harplerinde Ispartalılar Atina'lıları mağlubetmiş ve zaptedilen Atina şehri ateşlere verileceği zaman bir musikişinas galip kumandan "Lysandre'in,, karşısına çıkmış "Euripide,, ın "Electre,, adındaki trajedesinin korolarından parçalar terennüm edince bu yüksek eser karşısında müteessir olan kumandan : "Böyle şaheserler yaratmış olan bir şehri yakmak günah olur,, demiş koca bir şehrin hayatı da bir san'atkârın yüzü suyu hürmetine kurtarılmıştı.

Her edebi devirde san'atkârların mahdut hamileri bulunur. Ne yazık ki bu himaye çok defa hükûmdar saraylarının duvarlarından dışarı çıkmamış, ya gırgın olanlar göze çarpmışlar yahut birkaçının elinden tutanlar bulunmuş, görülmiyenler ve hâmisiz kalanlar da köşede bucakta sır olup gitmişler.

Bereket versin ki Şahin İşiner Cumhuriyet devrinde yaşıyor ve hâmisiz değil.

Onun Koyun Sürüsü'nü Ankara radyosunda dinlediğim zaman kendisini görmek iştiyakım o kadar artmıştı ki onu böyle birgün Adana'da görmemiş olsaydım bu genç san'atkârın hasretini çekecektim.

Cumhuriyet otelinde kendisini görmeğe gittiğimde çok memnun kaldı. Sorduğum bazı sorgular neticesinde bana hayatını şöylece anlatmağa başladı :

Ben daha yedi yaşında vardım. Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı yüksek kalpli Fuat Bey beni bu mektebe yazdırmağa çalıştı. Nihayet muvaffak oldu. Benim yol paramı vererek İzmir'e gönderdi. İzmir'e annesiz babasız gidiyordum. Yolda bir parça ızdırıp çektim. Ağladım. Nihayet mektebe vasıl oldum. Oraya gittiğim gün Birincikânun ayı ve hava yağmurlu idi. Tahminen öğleye yakın mektep idaresine girdim. Bana şu sualleri sordular :

— Oğlum burada ne yapacaksın?

— İstikbalimi kazanmak için yollar arayacağım diye cevap verdim. Yanımda bir polis vardı. Mektep müdürü polise benim küçük olduğumu söyleyerek almak istemedi. Ben itiraz ettim:

— Ya beni okutacaksınız, yahut avuç açacağım. Bunun hangisini tercih edersiniz bana onu lâıyk görün.

Zaten mektebe gitmeden önce şeker satarak hayatımı kazanırdım. Ailemin malî vaziyeti de bozuktu.

Bu halimi de müdüre açtım. Neticede mektebe kabul edildim. Beni mektebin müzik odasına götürdüler. Orada bir keman sesi işittim. Çalınan parçayı da sonradan öğrendiğime göre "Reveri,, idi. Bunu işitir işitmez gayri ihtiyari yaşa! diye haykırdım. Benim bu sesimi işiten müdür yanıma gelerek sordu:

— Oğlum müziği çok mu seversin?

— Evet müdür bey çok severim, diye cevap verdim.

Zaten mektebe gitmeden önce ağız armonisi çalardım. Müdürün sorgusuna cevabımı tamamlamak üzere şu sözleri ilâve ettim :

— Ben ağız mızıkasını da çalmasını bilirim, dedim. O keman çalan arkadaşımın bir ağız mızıkası vardı. Müdür arkadaşını çağırarak onu istedi. Mızıkayı bana verdi. "Eski çarliston,, adında bildiğim bir parçayı burda çalmaya başladım. Bundan sonra mektebin keman öğretmeni olan "Mösyö Tropi,, müdüre birşeyler fısıldadı. Bunları azçok ben de işitebildim. Az bir Türkçe ile bana fülüt öğretmenlerini söyledi. Müdür bu teklifi kabul etti. İki üç gün böyle geçtikten sonra bana bir küçük fülüt verdiler. Daha başımda fülüt öğretmeni yoktu. Fülütü Mösyö Tropi üfleyince ilkin bunu kaval zannederek beğenmedim müdüre :

— Bu kaval; ben çoban değilim, dedim.

Bana iki tokatla beraber şu sözlerle cevap verdi :

Fülüt güzel çalgı ne diye öğrenmek istemiyorsun? Sonra sana daha güzel fülüt alacağım dedi.

Ben müdürün iki tokadından korkarak fülütü elime aldım. Bir ay kadar üfliyerek ses çıkarma temrinlerini yaptım. Yavaş yavaş müdürün gözüne girmeğe başladım. Birgün baktım bir fülüt muallimi geldi. Elinde güzel bir fülüt varmış, onu benim elime verdi. Çalacaksın dedi. Ben küçük fülütte ses çıkarmağı öğrendiğim için hemen bunda da ses çıkarmağa başladım. Mual-

— Devamı 40 ncı Sayfada —

BİR ÇOCUK

Dost Rifat Kalender'e

Bir çocuk tanıyordum ki ben
Saçları altın.
Bir çocuk tanıyordum ki ben
Gözleri ondaki bahtın
Zenginliğini söylerdi.
Bir çocuk tanıyordum ki ben
Bir yığın toprak şimdi.

BEŞİK

Gecenin gözlerimde bıraktığı renk
Ruhumda açmayan tomurcuk.
Yıllardır hafızamda kurduğum şehir
Belki şimdi bir yıldızdır nâmütenâhide..

Ömrümüzden sıyrılan her yıl
Yeni bir alın çizgisi..
Küçükken topaç çevirdiğim günleri hatırlatır
Ay ışığında cami avlusu..

Beşiğinde büyüdüğüm cennet
Ve peşimde bir sürü günahkâr,
Dört mevsimde bahar kokan evlerim var
Kumral çocuk kokusu ile dolu sahillerde..

SABAH

Geceyi yıldızlara terkedin
Ve bekleyin getirmesini sabahı ilk trenin..

.....
Burası ne tuhaf yer..
Sabah ilk trenle gelir,
İlk terenle gider..

Şükrü Enis

O Mes'ut Anı Bekliyorum

O, her vakit gözlerimin içinde idi. Onu bu gece ölmek üzere iken gördüm. Etrafında herkes ağlaşarak bekliyordu. Yanına giderek kucağıma aldım ve yarı açık güzel gözlerine baktım. O halinde bile beni tanıdı.

— Sen misin? dedi.

— Evet benim, dedim. Hatırlarsın değil mi? Uzun zamandır senin için, yalnız senin hayalinle yaşadığımı söyleyen...

— Hatırladım. Fakat görüyorsun ki artık ölüyorum. Her şey bitmiştir. Bundan sonra seni bir an bile düşünmek yok. Şimdi anlıyorum ki senden uzak bir hiç olmak ne kadar fena.

Gözlerinden çiy taneleri gibi yaşlar yuvarlanıyordu. Hakikaten her şey bitiyordu. Beni hayatta tutan, yaşatan bu vücut ebediyete kavuşuyordu. Benim için de bu ölmekti.

Baktım ki etrafımdakiler bu acı manzarayı görmemek için mendillerine gömülmüşler ağlıyorlardı.

O, kucağımda dışarı fırladım. İleride bulutlar arasında yemyeşil bir tepe gözüküyordu. Oraya kadar uçarak gittim. Beyazlar geymiş bir sürü genç kız bizi karşıladılar ve kollarımın arasından onu alıp götürdüler.

O kadar ağladığım ve yalvardığım halde beni içeri almadılar.

Şimdi hâlâ ağlıyor ve beni içeri alacakları o mes'ut anı bekliyorum.

Sait Özcan

Bir Tenkid Münasebetile

İstanbulda "Hamle,, adında aylık bir mecmua çıkıyor.. Çok şükür beşinci sayısına kavuşabildi. Memnunuz.

Dördüncü ve beşinci sayısında "Yeni Neslin Tenkidi,, adlı, meçhul fakat dâhi bir münekkit tarafından yazılmış bir tenkid yazısı gördük!.. Bu yazı megalûman bir kafanın, asabî ihtilâçlar içerisinde kıvranıp herzeler savuran bir hastanın eseridir.

Bu adam ne istiyor? Dünyada münekkitlikten başka yapabak iş mi kalmadı? Bundan böyle san'at ve insanlık namına kendisinden, tenkid yazıları yazmamasını rica ediyoruz.

Biz sadece güldük ve bu yazının sahibine bütün kalbimizle acıdık!.. Zavallı...

Süleyman Şahin Tar

İ Z T İ R A P

I

Hain mi olur böyle zamanlar
Kemirildikte habersiz, sessiz..?
Boğulacağız burda nefessiz
Kurşun damlası halinde anlar.

Kilitlendi mi gülen ağızlar..?
İsteklerise zincirde ruhun.
Gölgesi kaldı toprakta nurun.
Bedduası mı saadetin var..?

Melânkolisi bil ki doluyor
Fecirleri yok o akşamların!
Arzımev'ud mu bu günden yarın,
Hasret midir o saçın yoluyor..?

Gülsün felâket öyle gülüşle
Baharlar bize hep hazan oldu.
Gözlerimize melâli doldu.
Ooof... çekmedik ki bir kerre bile.

Süleyman Şahin Tar

M E K T U P

VIII

Mazi yadıma geldi derinden
Yüzüme akşamın rengi sindi.
Ne varsa birden ufkuma indi :
Nedamet, ümit, sevgi ve kinden.

O günler matemi akşamların
Bir soluk nefes yayıldı ansız.
Mazi heykeli bilinir zansız;
O günlerin çamurunu karın.

Süleyman Şahin Tar

Küçük Hikâye :

Zeynep Kazmada

Yazan : RASİM GÖKNEL

Çukurovanın kırk elli evli bir köyünde; ay bataklı epeyce ol-
muştu. Karanlık çökmüş, göz gözü görmüyordu. Yalnız Dursun
karanlığı delen gözleriyle kara kara toprak evlerin damlarında
donuk şekiller seçebiliyordu.

* * *

— Zeynep, kalksana kız..
— Ne var ana; sabah oldu mu?..
— Kalk kız; ilk horoz öttü.

Zeynep bir sağına, bir de soluna döndü. Sırt üstü yattı
ve gözlerini açtı. Badem çiçeklerine benzettiği yıldızlara epeyce
baktı. Sonra döşegin içinde doğruldu; esnedi, bir daha esnedi.
İki elinin yumruklarını sıktı, göğsüne yaklaştırdı; ve göğsünü
ileriye fırlatarak tatlı tatlı gerindi.

Anası Elif abla, on iki senedir duldu. Babası Koç Ali,
Adana Fransız işgalinde iken, Türk çetelerine iltihak etmiş ve
Toroslardaki tren hattı üzerinde Beledik sırtlarında Fransız-
larla bir vuruşmada şehit düşmüştü.

Elif abla öksüz kalan yavrusunu büyütme için çalmadık
el kapusu bırakmamıştı. Zaten kocasının sağlığında da barındıkları
bir huğdan, kemikleri sayılır bir inekten başka neleri vardı ki?!.
Kocasını o zaman da ağaların kapusunda tutmalık etmiyor muydu.?

* * *

Horoz sesleri çoğalmıştı. Zeynep anası damın üzerinde
geceden kalma su ile yüzlerini ıslattılar, yağlıklarını iyice sardı-
ktan sonra aşağıya indiler. Kazmalarını alarak sabahın alaca ka-
ranlığında koza tarlasında ot döğmek için yola çıktılar.

* * *

Güneş doğduğunda epeyce ot döğülmüştü. Kuşluk vakti
oturduklar; ana, kız tutma Hasan'ın getirdiği kahvaltayı, ayran ve
ekmeği, yediler. Sonra kadınlı erkekli yirmi beş kişilik bir kafile
yine ot dövmeye kalktı. Aradan bir çeyrek geçmişti. Safın orta

yeri bir az geri kalmış yanlar ilerlemişti. Orta yerde kadınlar ve kızlar vardı. Beyinlerini delen sıcağı ve yorgunluğu unutturmak için kafilenin sağ başındaki delikanlı, işe dair, dokunaklı bir mani okuyor, diğer erkekler de bir ağızdan türkü söylüyor, kazmalarda bu türküye tempo tutuyor, hep birden inip kalkıyordu.

Kadınlar ve kızlar vaziyetlerini anlamak için başlarını kaldırdılar; (kazma döğülürken kadınların sağa veya sola bakmaları hoş görülmez) Zeynep te başını kaldırmıştı. Fakat başını kaldırır kaldırmaz Ali ile göz göze geldiler. Zeynep gözleriyle cevap verir gibi oldu; ve tekrar başını yavaş yavaş eğdi.

**

Her günkü gibi Zeynep, güneşten bir saat evvel işe başlamıştı. Gün batarken de kazmasını omuzuna vurmuş akşamın kızılığında esmer yanakları penbelene penbelene, yanında anası, köye dönüyordu.

Zeynep köye dönen ırgatların hay huy seslerine kulak vermiyor; gözlerini yere dikmiş, Ali'nin gözlerini hayalinde arıyordu. Bu ikinci tesadüf Zeynebe çok dokunmuştu. Ali'nin kendine yangın olduğunu biliyordu; bugün iyice anlamıştı. Kendi de köyün içinde Ali'den başkasını göremiyordu. Kapu komşuları

hergelecinin oğlu da vardı: Dursun. Hem de kendisine öyle bir bakış bakıyordu ki... Hele birgün taş kuyuya su doldurmaya gitmişti. Ali de orada ineği suluyordu. Başka kimse yoktu. Fırsat bu fırsat Ali: "Kız Zeynep, sana yangınım; seni anandan isteyeceğim. Kurban olam, beni üzme,, demişti. Zeynep cevap vermedi. Başını eğmiş, destisi böğründe eve dönerken köşe başında hergelecinin Dursun birşey söylememişti ama kinli kinli başını sallamıştı.

Bir de Kır Hasan'ın Eyup ta vardı. Birgün: "senin yanaklarını ısırayım kız,, demişti. Fakat o gün bugün oldu yulnuz Ali'yi unutamamıştı.

**

İşte bu gün de Ali'nin bakışlarında: Bana acı; sende merhamet yok mu, behey zalimin kızı,, deyen birşey sezmişti. Artık şüphesi kalmamıştı: Ali kendine yangındı. Hem Ali çok iyi bir delikanlı idi. Köyde kötülüğünü duyan olmamıştı. Geçen gün Eminenin düğününde Tarsus toprağından gelen Mehmet pehlivanı da yıkmıştı; eni konu babayığitti... İçki bile içmiyordu....

— Kız, delirdin mi sen yoksa? Nereye gidiyorsun öyle?..

**

O akşam, eskisi gibi, ana kız yataklarını komşuları Ahmet ağanın damına sermişler, yatıyorlardı. Elif abla on iki saat kazma sallamış, adeta paçavra haline gelmişti. Başını yastığa koyar koymaz uyumuştı.

Zeynep gündüz, Ali ile göz göze gelmenin tesirile bir müddet yatağında kıvrandı; sağına döndü olmadı, soluna döndü uyuyamadı. Evlerinin önündeki bataklıkta içinde ötüşen kurbaları dinledi, sırtüstü yattı ve yıldızlar arasında, benimki hangisi acaba, diye ararken gözleri süzüldü, Ali'yi hayalen kucakladı ve uyuya kaldı.

**

Gece yarısını geçeli yarım saat olmuştu. Kazma ırgatları sıcağın tesirile serilmiş yatıyorlardı. Bir damın üzerinde ışıdayan son sigara da damdan aşağıya bir şehap gibi akmış sönmüştü.

Köye derin bir sessizlik, katran karası bir karanlık çökmüştü. Yalnız uzun fasılalarla bu mezar sessizliğini yırtan yırtan acı acı bir ses işitiliyordu: Bekçinin düdüğü...

Bir de, meydanın ortasındaki gübre yığınlarının arkasından koyu bir hayalet sessizce bir çiftliğe doğru yürüyordu.

— Kim o?..

—

— Ulan kimdir o, diyorum? Ve derhal mekanizma sesi takırdadı.

— Benim Mustafa emmi.

—

— Ağrının kapusu açık kalmış ta, boz inek dışarıya kaçmış, aramaya gidiyorum.

— Ha, sen misin?

— Heye, benim.

—; Ve bekçi yavaş yavaş köyün camız gölüne, hayalette Ahmet ağanın çiftliğine giden yol üzerinden kayboldu.

* * *

Zeynep, dudaklarının üzerine dokunan sıcak bir şeyle derin bir nefes aldı; yutkundu ve uykusuna devam etti. Aradan bir iki dakika geçmişti; Zeynep yorganın yavaş yavaş kalktığını, yanına kedi uysallığı ile bir şeyin sokulduğunu sezer gibi oldu; uyanamadı. Bir az sonra göğsünün üzerinde sert birşey gezinmeye başlarken uyandı, gözlerini açtı. Ta yanı başında parmağını burnuna götürmüş birisi "sus,, diyordu. Zeynebin tüyleri diken diken olmuş, bağırarak istedi bağıramadı; ağlamak istedi ağlayamadı, yalnız :

— Sen misin Ali? Yüzünü seçemiyorum, diyebildi. Ve gözleri süzülde...

* * *

Sabah, erken uyandı. Damdan indi ve huğlarına girdi. bohçasını çözerek birşeyler çıkardı giydi. Koynuna da birşeyler soktuktan sonra dışarıya çıktı. O vakte kadar anası da damdan inmişti. Kazmalarını omuzlayarak gbdelik işlerine yollandılar. O gün, Zeynep mutad hilâfına her fırsat buldukça etrafına bakınmış, Alinin gözlerini aramıştı. Bütün kazma mevsimi hep böyle geçti.

* * *

Aylar geçti. Kozalar toplanırken Zeynebi iki delikanlı istedi : Dursun ve Ali. Dursun için kızının ağzını arayan Elif abla ekşi bir yüzle karşılaştı. Nihayet o kış bir Cumartesi sabah ezanından sonra zurnanın tiz nağmelerile başlayan düğün Ali'yi Perşembe akşamı Zeynep'e gerdeğe koydu.

Arkasına bir iki yumrukla Zeynebin yanına giren Ali, iki rik'at namaz kıldıktan sonra Tanrısından kendine hayırlı evlâtlar

vermesi için dua etti ve Zeynebin duvağını kaldırdı. Fakat :

— Kurban olam Alim; gözüm kör olsun kabahatım yok.. Hani o gece dama gelmiştin ya!. Ve o zamana kadar göz bebeği gibi sakladığı kıymetli şeyi koynundan çıkardı, gösterdi. Fakat Ali'yi bir türlü inandıramadı.

Ali, Zeynebin namusundan kendi gönlü kadar emindi. Ama şahidin Zeynep aleyhine şahitlik etmesine akıl erdiremiyor, titriyor, sararıyordu. Nihayet Zeynebin evvelce yabancı koynunda yatmasına tahammül edemeyeceğini anladı, giyindi ve yüreği sızlayarak çıktı gitti. Ve o akşam Zeynebin evinin önünde tabanča sesi işitilmedi.

* * *

O hafta içinde idi; tatlı ve güneşli bir gündü. Köyün çapkın delikanlıları Zeynebin oturduğu huğun arka tarafındaki dut ağacının altına oturmuşlar :

Söğütün yaprağı narindir narin
İçerim yanıyor, dışarım serin
Zeynebi bu hafta ettiler gelin
Zeynebim Zeynebim bala Zeynebim
Üç köyün içinde güzel Zeynebim

türküsünü söylüyorlar, keyfediyorlardı.

* * *

O sene Adana'nın kurtuluş bayramını görmek için bir iki gün evvel gelen köylüler arasında Alinin babası bekçi Mustafa emmi de vardı. Şehri gezerlerken Ali'yi gördüler. Üstü başı pamuk tozu içinde idi. Ali babasını görür görmez koştu; ellerine sarıldı, öptü. Ötekilerden ayrıldılar; konuşa konuşa Belediyenin önünden geçtiler; saathanenin ilerisindeki kahvelerden birinin köşesine oturdular; iki çay ısmarladılar.

Mustafa emmi şundan bundan konuştuktan sonra oğlunun yüzüne baktı, içini çekti ve oğlum, dedi; sen köyden kaybolduktan sonra Elif ablaya uğradım. Zavallının bir kaç ay içinde saçları o kadar ağarmış ki... Hali çok perişan!

Kızı söylettik. Kazma zamanı Ahmet ağanın damında yarken senin geldiğini söyledi. Biraz daha sorup soruştururken Dursunla Eyubun söz attıklarını anladık.

Ah, şu kafa ah! Meğer "Alinin geldiği gece,, dediği akşam Dursun, güya ineği kaybetmiş gece yarısından sonra aramaya

Bir Masalın Hatırası

Şevki Özcan'a

Kırk gün, kırk gece süren, perilerle o düğün
Nurdan âlemleriyle, kapanırken daha dün;
Gözlerimin önünde, hakikat gibi bugün!..

Rüyalarımda yalnız, perilerin içinde,
Bir masal hatırası, geçer Hintte ve Çindel!

Göklerden şebnemlerle, yerlere düşen bu nur,
Yeni doğan çağlarda, yeni bir âlem olur.
Karşımda Âdem oğlu, secde eder doğrulur!..

Sinâ dağından gelen, bir adamın eşini,
Çarmıha mıhlamışlar, dünyanın güneşini.

Mermerlere vermişler, Tanrının her hakkını!
Sükûn dolu mabedler, sükûn dolu mabedler;
Vahşi Âdem oğlunun, olmuşlar iman kını!..

Beka için mi bunlar, beka emeli olur?
Tanrıyı arıyanlar, onu her yerde bulur!

Mustafa Demirkıran

çıkılmış. Aklıma hiç kötü birşey gelmemişti. Ve iyi biliyorum, Ahmet ağanın çiftliğine doğru yürümüştü. Kızın anlattığına göre de güya senmişsin gibi yapmış ve kör olası, o akşam ne oldu ise oldu oğlum. O gün Dursun'u köyde aramadık yer bırakmadım. Sen gerdeğe girdiğin gece köyden çıkıp gitmiş ve bir daha görünmemiş...

Oğlum, ben senin babanım; kötülüğünü istemem. Kıza yazıktır, telef olur; mabalı benim boynuma; kızın hiç günahı yoktur. Ama gene de sen bilirsin...

*
*
*

Ertesi seneki kurtuluş bayramında Dursun, Zeynep'e Ali-yi kucaklarında bir bebekle geçiş resmini seyredirken görmüştü.

Rasim Göknel

Bozkurt Yavrularının Türküsü

Ne Sırtımda cübbe var, ne de başımda kavuk,
Çok şükür ne korkağım, ne de koyu dalkavuk!..
Ben yalnız "Türklüğe,, vazifeye tapanım,
Vicdanımın sesini duyarak iş yaparım!..

§

"Rüşvet,, denilen nesne kapıma basmaz ayak,
Yabancı malı değil, giyerim yerli şayak!..
Bunları lâfla değil, işle isbat ederim,
Kalsam da tek başıma "Hak Yolu,, ndan giderim!..

§

"İki yüzlü,, değilim, bilmem "Soysuzluk,, nedir,
Bir gül gibi yaşadım "27,, senedir!..
"Türke hizmet,, etmeği bilirim kutsal bir din,
Bu dine tapmıyana duyarım müthiş bir kin!..

§

"İltimas,, adlı devin kafasını ezerim,
Her yerde alnım açık, başım gökte gezerim!..
Birinci düşmanımdır : "Tembeller,, le "Haksızlar,,
Gelemez, bir an bile, yanıma "Ahlâksızlar,, !..

§

"Köy, köycülük, Türkçülük,, ülküsünü yayarım;
Yatağında ölmeği en büyük zül sayarım!..
Er olan yurdu için sınırlarda can verir!..
Hem öldürür, hem ölür tarihine şan verir!..

§

Çalışalım, aşk ile, yurdu güller bürsün,
Türklük atı "Özdilek,, yollarında yürüsün!..
İşte budur her Bozkurt yavrusunun türküsü,
Nemize gerek bizim yâdellerin ülküsü?..

Cemal Oğuz ÖCAL

San'atkârlarımızı Koruyalım

— 29 ncu Sayfadan Dëvam —

limimizin adı Jozef Istavridis idi. Nihayet bana Prilli metodu üzerinde ders vermeğe başladı. Bu metoda başladıktan bir sene sonra Elhamra sinemasında bir konser verdim. Bu konser körler orkestrası ile beraberdi. Fakat benim bir solom vardı. Bu da "Puccinni,, nin "La Tosca,, operasından bir parça idi. Bunu muvaffakiyetle çaldım. O zaman İzmir Valisi olan Kâzım Dirik bana bir mükâfat olarak ne istediğimi sordu. Ben ona şu cevabı verdim.

Elimdeki fülütü isterim :

Memnuniyetle kabul etti Fülüt muallimindi. Onu bana satın aldılar. Tahminen fiyatı 350 lirayı buluyordu. Bu fülütü bana aldıktan sonra zevkle ilerlemeğe başladım. İkinci konserim İzmir hükümet konağında oldu. Prilli metodunu o konserden sonra bitirdim. Sonra Galli'nin etüdlerine başladım. Bu sevdiğim notaların hepsi kabartmadır. Galli etüdünü de muvaffakiyetle bitirdikten sonra tahsil müddetim dolmuştu. Tabii bu çalışma müddetince daha birçok sık sık konser veriyorduk. Son imtihanı da muvaffakiyetle başardım. Ve okuldan mezun oldum. Ayağım tekrar Ankara'ya düştü. Şahadetnamemi de oraya göndermişlerdi.

Daha sonra İzmirden aldığım bir telgrafta beni aynı mektebe müzik nazariyat muallimi olarak çağırıyorlardı. Aynı sene vazifemin başına gittim. Bu işten de her nasılsa ayrıldım. Ankaraya tekrar döndüm. Fakat mükâfat olarak kazanmış olduğum fülütü müdür bana vermedi. Bunun için çok müteessirim. Ankara'da bir müddet fülütsüz kaldıktan sonra yine çocuk Esirgeme Kurumu Fuat Beye müracaat ettim. Bana bir fülüt aldı. Sonra Ankara'da bir vazife alabilmek için muhtelif yerlere başvururdum. Bunların hiç birisinde muvaffak olamadım. Nihayet Ulus gazetesine gittim. Gazeteye derdimi anlattım, dinlediler. Lâzım gelen yardımı yaparak gazeteye yazdılar.

Bunu gören Halkevi reisi Ferid Celâl Güven beni çağır-
dı. Bana "Ekin ektim çöllere „türküsü çalar mısın? dedi. Ben :

Hayır efendim esasen alaturka çalmasını bilmem, dedim. Ferid Celâl bunlara hiç ses çıkarmadı. Ben ozaman inanmadığı-

nı sandım ve şahadetnamemi çıkarıp gösterdim. Memnuniyetle dinledikten sonra bana lâzım gelen yardımdan çekinmedi. Daha sonra çocuk Esirgeme Kurumunda müzisyen olarak çalıştım. Onu müteakip Ankara Gücü Temsil Kolunda da vazifeten kaldım. Nihayet sağır, dilsiz ve körler cemiyetinden bir mektup aldım. Beni istiyorlardı. O mektuptan iki üç ay sonra bu bizim veznedar Abdullah Çaydamla âza Hamdi Gündoğarken Ankara'ya geldiler. Bana seyahat edeceğimi, konserler vereceğimizi ve kitap satacağımızı söylediler. Ben memnuniyetle kabul ettim. Seyahata çıkmadan önce cemiyet menfaatına Ankara radyosunda bir konser verdim. Konserde kendi eserim olan "Koyun Sürüsü,, pastoralını çaldım. 24 Eylül Salı günü seyahata çıktık. Bazı vilâyetlerde konserler verdik. Bu konserlerde halkın teveccühlerini kazandık. Şimdi hayatımın ne merkezde olacağını bilmiyorum. Allah yardımcımız olsun.

Biraz durdu ve devam etti :

Bilirsiniz ki gözleri görmiyen insanlar sese meftundurlar. Ses onlar için büyük bir saadettir. Ses duymamak onlar için en büyük teessürdür. Biz körler dünyasını görmekten mahrum insanlarız. Biz zulmet kahramanlarıyız. Biz yalnız kulakla iş görebiliriz. Nerede bir ses işitsek herkesten daha fazla o sese biz koşarız. Biz ayaklarımızla yürümekten fazla kulağımızla yürürüz. Bizim gözlerimiz kulaktır...

Şahin İşiner'in hayatının bu hazin tarafını kapamak istiyerek biraz da mevzuu değiştirmek istedim :

Garp ve Şark musikisi hakkındaki fikirlerinizi de öğrenebilir miyim?

Garp musikisi romantiktir, Esastır, Poetiktir. Bilirsiniz ki bir sinemaya gittiğiniz zaman o filmde birçok müzik sesleri duyarsınız. O müzik hep o temsilin mânasını ifade eder. Garp musikisi tamamen mânalıdır.

Bizim Şark musikisine gelince : Bu melodiktir. Şark musikisi yalnız dinlenir. Şark musikisi istirahat musikisidir.

Garp musikisine gelince : Garp musikisinden her şey çıkar...

Bundan sonra en çok sevdiği parçaları sordum. Bunda da beni boş çıkarmadı :

En çok sevdiğim "Beethoven,, in birinci Senfoni'den dokuzuncu Senfonisi'ne kadar olanıdır. Çünkü bu Senfoni'ler Beethoven'in şahsî hayatını ifade ettirir. Dokuzuncu Senfoni Beetho-

ven'in sağırlık zamanlarındaki gezdiği yerlerin ve yaptığı eserlerin mânasını alır. Netice itibarile bu dokuzuncu Senfoni Beethoven'in saadet ve sefalet hayatını tamamilе arzeder.

İkinci sevdiğim parçaya gelince; ezberimde Donizetti'nin LA Favorit operasıdır. Bu operanın bir de Jardino Musical fantezisi vardır. Bu, fülüt ve piyano için bestelenmiş bir fantezidir.

Üçüncü sevdiğim parça "Verdi,, nin Troidor operasıdır. Bu morsları çok severim. Musikinın aşkı ve millî taraflarını da severim. Dünyada birçok çiçekler ve gök yüzü var, bunları görmek isterim. Heyhat ki bu mümkün değil bunun için kendimi tamamilе müzik âlemine atmak istiyorum.

Şahin'le konuşmamı şöyle bitirdim :

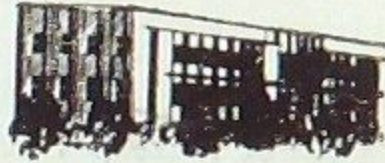
Koyun Sürüsü parçasına ait ilhamlarınızı da dinlemek istirdim : Çünkü bu parça çok içli ve hazin.

Koyun Sürüsü'nü 1939 senesi Temmuz ayında yazdım. Birgün evde karyolamın üzerine uzanmıştım. Annem evde yoktu. Yatarken bana şu hayaller doğdu :

Bir sıcak gün. Bir ağacın altında uzanmış düşünüyorum. Ağacın kenarından bir sürü koyun geçiyor. Serinlik ve ağacın hışıltısı ile aynı zamanda o koyunların meleyişleri kulağımda çınladı. O zaman hatırıma şu notalar geldi : Sol, La, Si, Do. Hemen bavalu açtım ve bu melodiyi tespit ettim. Bu melodiyi ancak La Minör üzerinde bulabildim.....

San'atında hakikaten muvaffak olan bu genci ve böyle güzel san'atlarda istidat gösterenleri göstermiş ve göstermekte olanları korumak bizim için millî bir vazifedir. Son sözümü yine Atatürk'ün şu vecizesile bilirmek isterim :

" San'atsız kalan milletin hayat damarlarından biri kopmuş sayılır ,,

Yayın Direktörü : ARIF NİHAD ASYA
Yazı İşleri Direktörü : RASİM GÖKNEL
Basıldığı yer : TÜRKSÖZÜ Bs.

Halkevimizin Bir Aylık Faaliyeti

Evimiz idare hey'eti bu bir ay zarfında biri fevkalâde olmak üzere beş içtima yapmış ve güzel san'atlar Komitesi 3, Dil Edebiyat Komitesi 2, Temsil Komitesi 2 toplantı yapmıştır.

Halk Türküleri Ekibi 10, Orkestra 7, Bando 6 egzersiz yapmış; temsil şubesi gençleri de "Kafa Tamircisi,, piyesini 36 defa prova yapmışlardır.

Orkestra 2, Halk Türküleri Ekibi 2, Körler ve sağır cemiyetinden kör Şahin İşiner de 2 konser vermiştir. Ayrıca Evimiz salonunda Evimiz tarafından iki aile toplantısı tertip edilmiş ve 2 de konferans verilmiştir.

Atatürk ihtifali lâyıkı veçhile mükemmel bir şekilde yapılmıştır.

İkisi Bayanlara, dördü Erkeklerle olmak üzere okuma yazma bilmiyen vatandaşlarımız için Evimiz altı derslane açmıştır.

Askerlerimize yapılan kışlık hediyeler yardımını teşci için alınacak teşebbüsler konuşulmak üzere hususî bir toplantı yapılmış ve Halkevli öğretmenleri bu maksatla 41 kahvehanede gece konuşmaları yapmışlardır.

Bandomuz Atatürk parkında Cumartesi günleri halka muhtelif parçalar çalmış ve Kızılay haftasında yapılan törene iştirak etmiştir.

Namık Kemal'in doğumunun 100 ncü yıldönümü kutlanmış ve Atatürk koşusu muvaffakiyetle neticelenmiştir. Temsilci gençlerimizin verdikleri temsiller ve iktisat haftasında salonumuzda açılan sergi takdirle karşılanmıştır.

Evimizin Halk Türküleri Ekibi

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevinin Adı	Derginin Adı	Kaç Günde Çıktığı
Afyon	Taşpınar	Ayda bir
Amasya	Yeşilirmak	" "
Antalya	Türkakdeniz	İki ayda bir
Artivin	Çoruh	Ayda bir
Bafra	Altınyaprak	" "
Balıkesir	Kaynak	" "
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Ayda Bir
Çorum	Çorumlu	" "
Denizli	İnanç	İki ayda bir
Diyarbakır	Karacadağ	Ayda Bir
Edirne	Edirne	" "
Elazığ	Altan	" "
Eminönü	Yeni Türk	" "
"	Halk Bilgisi	" "
Erzurum	Atayolu	İki ayda bir
Eskişehir	Porsuk	Ayda Bir
Gaziantep	Başpınar	" "
Gireson	Aksu	" "
İsparta	Ün	15 Günde Bir
İzmir	Fikirler	Ayda Bir
Kayseri	Erciyeş	" "
Kars	Doğuş	" "
Konya	Konya	" "
Manisa	Gediz	" "
Mersin	İçel	" "
Merzifon	Taşpınar	" "
Milâs	Yeni Milâs	" "
Muğla	Muğla	" "
Niğde	Akpınar	" "
Niksar	Ülker	" "
Trabzon	İnan	" "
Samsun	19 Mayıs	" "
Sinop	Dıranas	" "
Sivas	15 Eylül	" "
Urla	Ocak	" "
Yozgat	Bozok	" "
Zonguldak	Kara Elmas	15 Günde Bir Üç ayda bir

— Bu Dergileri Okuyunuz! —